

Doggy hondjes

Yolanda van Ede

Ik zit mij voor het vensterglas
onnoemlijk te vervelen
ik wou dat ik twee hondjes was
dan kon ik samen spelen.

(Godfried Bomans, 'Spleen')

Mijn moeder is Indisch. *'Indisch' is a rather ambiguous term refers to people of mixed Dutch-Indonesian blood. Imagine the meaning of Indonesian, when considering that this denotation only came into being after independence in 1948, as a reference of belonging to one nation-state of thousands of islands with each its own ethnic and cultural identity.* Haar ouders, ook Indisch, zijn beiden geboren op Java, net als zijzelf. Kleine, tengere mensen, te licht voor Javaans, te donker om Hollands te zijn. *Dutch? My granny's name is Peppelaar alright, very 'Zeeuws'. But what's so Dutch about my grandfather's, and thus my mum's, name? ... Anderson ... ?*

Het verhaal gaat dat eind 17de eeuw drie Schotse broers in het gevolg van koning en koningin van Engeland en Schotland, William en Mary, mee naar de Lage Landen zijn gekomen. In Amsterdam werd een van hen verliefd op een joods-Portugees meisje, een Rodrigues Lopez. *Where this catholic young fellow ever met this Jewish girl from a very well-to-do family, the story does not reveal, but it continues with a romantic episode of the two running away together.* Ze namen het eerste het beste schip dat uit de haven van Amsterdam vertrok en belandden zo in Batavia. *Serendipity. They could have ended in the West Indies, Ceylon, or South Africa, for that matter.*

Taking the historical developments of these Dutch settlements and colonies into consideration, a return of the Andersons to the Netherlands would have been less likely. Ze trouwden, en mijn voorvader kreeg een kantoorbaantje bij een Hollandse handelaar. Ze kregen kinderen, en hun kinderen trouwden weer met andere halfbloedjes of 'blauwtjes'. Ze werden bankbedienden, boekhouders, werkten in de huishouding van een rijke Hollandse familie, of gingen het leger in, bij de KNIL. Tot ze in 1948 en de daarop volgende jaren gerepatriëerd werden. *Their Dutch passport, stating their national identity, got them uprooted but never regrounded in this country, as cold, flat, and white, as they never had seen before.*

Mijn moeder trouwde een Hollander, die zo uit een schilderij van Rembrandt of een Japanse prent gestapt had kunnen zijn: lang, rossig, blauwe ogen, grote neus. Een echte 'Hollander' wiens familie eeuwenlang niet buiten de provincie Utrecht was gekomen. De Indische familie zei nog 'niet doen, meiti, dat gaat niet goed, een Indo met een blanda', maar mijn moeder wilde Hollands worden. Schilderijen met waringin bomen en Balinees houtsnijwerk kwamen haar huis niet in. Ze maakte rijsttafel, omdat haar schoonfamilie dat zo exotisch vond, maar leerde mij geen Bahasa. Ze vond het belangrijk dat ik goed Nederlands, zonder Indische tante Lien tongval, leerde spreken. Echter, al snel na mijn geboorte verhuisden we naar Luxemburg, waar mijn vader via een koppelbaas aan de slag kon en een voor een bouwvakker riant huis kon huren, voor weinig. Geen 'international school' voor mij, maar gewoon het katholieke schooltje om de hoek, waar al het onderwijs in Duits en Frans werd geven. Het heeft jaren geduurd voordat ik mijn hilarische Nederlands niet meer uit het Duits of Letzebourgs vertaalde.

'Twee culturen op een kussen, daar slaapt de duivel tussen', zei oma. *She stretched the old Dutch saying, that refers to two religions to cultural differences in general*

between a married couple. The question rises where to draw the line between culture and personality. Mijn moeder wilde wortelen, mijn vader juist uitbreken. Mijn moeder was stil, aristocratisch haast, een toonbeeld van beschaving en zelfbeheersing, niet zomaar met een banaan de boom uit gelokt. Unconsciously, she had sought to parry any attack on her, presumably, less civilized roots, by becoming more white than white; not an unknown phenomenon among religious, and cultural, 'converts.' Haar Hollandse schoonzussen noemden haar 'de koningin.' Mijn vader daarentegen was het type ruwe-bolster-blanke-pit, die het liefst in de kroeg aan een pilsje schuine moppen zat te tappen, en op de steigers Duitse schlagers stond te schallen. In de weekeinden nodigde hij de halve wereld aan familie en vrienden uit, en mijn moeder, de dienstbare, zeulde kratten bier, kookte haar rijsttafels, serveerde en poetste alles weer schoon. Af en toe werd het haar teveel. Dan sprak ze wekenlang geen woord tegen mijn vader en nam haar eigen bord met eten mee naar de slaapkamer. *Only after having seen Margaret Mead and Gregory Bateson's films on 'Child Upbringing on Bali' did I understand that this was her way of disciplining my father, and me as well; not punishing by scolding and discussion, but by rejection and total denial. She taught me the subtleties of body language all right.* Uiteindelijk heeft ze haar koffers gepakt, en mij mee terug naar Nederland genomen. Mijn vader werd vanaf dat moment doodgezwegen. Ik was tien.

Jarenlang heb ik me alleen met mijn moeder geïdentificeerd. Ik was een Indisch meisje, een vuilnisbakje. Niet echt Hollands, maar volgens een enquête in 1989 onder universitair personeel gehouden ook geen allochtoon. *I was not of Turkish or Moroccan descent. That is, as far as I can tell. But why people of Indonesian descent were considered to be more 'autochtoon' than the Surinamese and Antillians was at that time a mystery to me. I felt discriminated against,*

wanted to have acknowledgement for my achievements in Dutch society while being a cultural and ethnic deviant. Voor loopbaanadvies en sollicitaties moest ik psychologische testen maken, waarvan de uitslagen me of de diagnose 'hysterisch' en 'sterke neiging tot manisch depressiviteit' opleverden, of een scheldkanonade van de psycholoog omdat ik de test niet serieus zou hebben genomen en maar lukraak wat had ingevuld. Ik schijn namelijk teveel in mezelf gekeerd te zijn en extreem expressief; ik ben volslagen inert en bijzonder ondernemend en initiatiefrijk; stel me veel te dienstbaar op en ben heel dominant; ben een Einzelgänger en werk het beste in teamverband. Ze gaven me het gevoel twee hondjes te zijn. Ik hoorde mijn moeder beschreven en zag mijn vader voor me. *Again there is the question of what can be designated as personal (nature) or as cultural (nurture). If the tests reflect my personality, it's high time they lock me up in an institution for dangerous schizophrenics. If they display my multicultural background, I suggest these psychological tests, and their interpretations, to be adjusted to applicants from a multicultural background. Is cultural psychology only theory, or is it also meant to be applicable? In addition, it should be noted that the 'hysteria' diagnosis was set when I applied for a job as a busdriver, and the fooling around when I was about to finish my dissertation. Evidently, someone suffering from a Multi-Personality Disorder cannot go for a Ph.D., and busdrivers aren't smart enough to manipulate psychological tests.*

Ik heb mijn vader weer opgezocht. In minder dan geen tijd zat ik met die grote, rossige Hollander verhalen uit te wisselen en te ginnegappen alsof er geen dertig jaar tussen had gezeten. Ik zag een stukje van wie ik ben weerspiegeld in het vensterglas. *In the meantime, after six years of bus driving, I had become an anthropologist, a specialist on culture and society, so to say. I had learned that every*

society is a historical and political construct, consists of a manifold of subcultures, each with their own language and performance, and that (wo)man plays a multitude of social roles in as many sociocultural contexts. Ik voelde me allang geen psychologisch probleem meer, maar een multicultureel fenomeen.

Some call me a multicultural riddle. Ik ben steeds de 'dochter van de bureu'. In Frankrijk denken ze dat ik Spaans ben, in Spanje Italiaans. In Italië andersom, of gokken ze op Slavisch. In Duitsland noemen ze me Russisch, in India Pakistani, in Nepal Indiaas. Ik ben altijd van dichtbij, maar nooit eigen. Ik vind 't niet erg. Integendeel. It made my job as an anthropologist so much easier. I did realize, though, that it's not simply the sari or tikka that gives me access to any hindu temple. It's not only the colour of my skin and hair that keeps local salesmen from bothering me with their tourist ware. I also make conscious efforts to walk as they do, look around as they do. Mum taught me. To do as the Romans do. My being a riddle made me exotic, like my mum's rijsttafel. You care for a doggy bag?

But then again, look who's talking. If there is one thing I learned from those psychological tests, it is the major importance of social status. Even when cheating, an academic is expected to know how to play her cards. It eventually renders her positive credentials, whereas a busdriver becomes a potential threat to other human traffic. As Gerd Baumann, author of 'The Multicultural Riddle', also states, in last instance multiculturalism is not about blood, colour, or belief. It's about status, about social class. Money has a colour, and beliefs are valuable market items. This is why my upward social mobility hardly can be linked to my cultural and ethnic background. 'Indische mensen' are no social problem like the Surinamese and Antillians, although they still are equally distinguishable, culturally and physically. The

historical advantages of the Indo's on the social ladder, starting from minor administrative jobs instead of slavery, made their integration into Dutch society run smoothly. Ik heb dan ook nooit enige discriminatie gevoeld op basis van mijn uiterlijk of culturele afkomst; wel op basis van mijn sociale achtergrond. If multiculturalism is in fact a social class problem, why then is 'multi-socialclass-alism' not considered to be the cultural problem?

Mijn moeder doet inmiddels al jaren of ik lucht ben, omdat ik niet doe wat zij vindt wat ik zou moeten doen. Ik ben niet de gehoorzame, dienstbare dochter met een groot gezin die haar in huis neemt om voor haar te zorgen. *A cultural explanation would not be adequate, since the expectancy of a daughter's duty occurs in both 'allochtoon' and 'autochtoon' families; studies have shown this to be foremost a social feature.* Ik ben een verwaand en egoïstisch nest geworden, dat woorden gebruikt die zij niet begrijpt, en haar werk en zelfstandigheid belangrijker vindt dan haar moeders oude dag. Mijn stiefvader - god hebbe zijn ziel - gaf me een tegeltje voor mijn eindexamen met de tekst 'wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje'. Hij was zelf nooit verder dan chef van de lege dozen in een fabriek gekomen. Zelf net buschauffeur af, had ik tijdens mijn aio-schap het gevoel op mijn tenen te moeten lopen. *I missed the eloquence, the assertiveness in discussion, and particular norms of social conduct, I saw my fellow-students display during those years. I hated opera. And my parents did not cover up for the expenses to turn my promotion to doctor into an unforgettable day. 'Ben je nou eindelijk uitgeleerd? Ga je nou eindelijk eens aan het werk?'*

In gesprekken met collega's, zelf veelal uit een intellectueel milieu afkomstig, werd me vaak te verstaan gegeven, dat ik er een te persoonlijk punt van maakte. Waar. Ik geloof niet dat ik in mijn carrière ooit ben afgerekend op

mijn arbeidersachtergrond. *Nevertheless, they failed to understand that, again, I had to adjust to a new culture, with another language, other norms and values. I was aware of that, and it seems I managed. How many others didn't, because they either were discouraged by their families or excluded because of being socially, and culturally, 'different'? The cultural only becomes a problem, as also Pierre Bourdieu's 'Distinctions' reveals, when it comes by numbers, statistics, and deficits. Multiculturalism is not the problem. We vinden het prachtig, zolang het in onze kraam past. Als het zo werkt, speel het spel mee en zie het dan als je sociaal en cultureel kapitaal. You see, eventually it's all about credits and deficits. Ik ben niet uniek. Kijk maar naar de Tokkies. Iedereen op zijn manier, maar je moet wel buiten durven spelen.*

Juist daarom vraag ik U af hoe het mogelijk is dat nog zoveel Bomansen achter hun vensterglas naar buiten zitten te staren. *Although it can be very illuminating, and healthy too, to look at yourself and the world from a distance once in a while, jezelf letterlijk en figuurlijk opsluiten in je eigen wereldje is eng. Wat levert 't op, wat schuift 't? Alleen angst die zichzelf in stand houdt, en de illusie van veiligheid en zekerheid en 'een-voud'. Our closed institutions are filled with individuals who are considered to be anti-social or a threat to themselves and their surroundings. Outside, collectivities and communities create a multitude of little worlds of their own the anthropologist relishes in. She thinks she understands. Nou ik nog.*

*I am out on a boundless playground,
Juggling with colours, and shapes, and sounds.*

*No loneliness or boredom to be found
I am not even two,*

but a whole pack of hounds.

How about you?

(Yolanda van Ede, 'woof')